

כוריאוגרפי כל הארץ התאחדו!

לאחרונה הפך תיאטרון "הבמה" בירושלים למרכז היוזם ומארח מופעי מחול ותיאטרון מחול. מריו קוטליאר, מנהל תיאטרון "הבמה" ושרונה קרפל, מרכזת המחול שם (לשעבר רקדנית בלהקתו של עמוס חץ), הגיעו למסקנה, שיש צורך להקים אגוד של כוריאוגרפים. הם שלחו למעלה ממאה הזמנות לכנס שהתקיים בירושלים ב-18 בדצמבר 1992. למרות המאמץ שהושקע באירגונו, הגיעו לכנס רק כ-35 אנשי מחול, ולא כולם כוריאוגרפים.

אמנם המארגנים ייעדו את הכנס לכוריאוגרפים "עצמאיים", אבל לדעתו, אין מקום להפרדה בינם לבין אלה שיוצרים במסגרת הלהקות. הכוריאוגרפים המקצועיים הפועלים בישראל מספרם קטן, לכולם קשה, ורמת הציפיות והצרכים שלהם משתנים בשלבי התפתחותם כאמנים יוצרים. לא ניתן כיום לעשות הפרדה כזו, בין "עצמאיים" ל"ממסדיים", כי יוצרים צעירים לא מעטים מעלים עבודות ב"אנסמבל בת-שבע" וב"להקה הקיבוצית" וזה עדיין לא הופך אותם לכוריאוגרפים ממוסדים.

מכאן, שבלטו בחסרונם כוריאוגרפים כמו רמי באר, אוהד נהרין ואחרים, הקשורים למסגרת להקה ממוסדת. חבל שלא הגיעו כוריאוגרפים ותיקים עם רקע חוץ-מימסדי עשיר, כמו רות זיו-אייל, אשרה אלקיים או נאוה צוקרמן. אבל מפליא ביותר הוא שלא הגיעו הכוריאוגרפים הצעירים כגון ענת אסולין, ניר בן-גל וליאת דרור, ענת דניאלי, חפציבה אברהם, איריס פרנקל, אריה בורשטיין ואחרים, המהווים את הגרעין של היוצרים הצעירים.

מי שהגיע לכנס היו בעיקר קומץ כוריאוגרפים ירושלמים ותיקים, כאמיר קולבן, תמרה מיאלניק ויוצרים צעירים יותר כמו ענת שמגר, קבוצת "סינפסה", עדי שעל ואיריס גורן. הגיעו גם מספר מורים ורקדנים.

הכוריאוגרפים המקצועיים הפועלים בישראל מספרם קטן, לכולם קשה, ורמת הציפיות והצרכים שלהם משתנים בשלבי התפתחותם כאמנים יוצרים. לא ניתן כיום לעשות הפרדה כזו, בין "עצמאיים" ל"ממסדיים"

לדברי גורה ברגר, היח"צנית של "הבמה", "הכוריאוגרפים התל-אביבים לא הגיעו, מכיוון שחששו, שאם ישמיעו דברם, לא יקבלו יותר תמיכה מהממסד". טענה זו תמוהה בעיני, היות ובתחקיר שערכתי לכתבה "מחול ללא מימון" ("הארץ" 30.9.92) שוחחתי עם מספר יוצרים צעירים, שלא זו בלבד שלא חששו לדבר בחופשיות ולומר דברים קשים, אלא גם עמדו על כך, שאציין את שמם. יתכן שהיעדרותם נבעה מכך, שגונב לאזניהם, שכוריאוגרפים חובבנים רבים הוזמנו לכנס ולא רצו להשתתף באיגוד שאיננו מקצועני.

חסיה לוי אגרון פתחה את הכנס וסיפרה כיצד דורות המייסדים, שהיא נמנית עליהם, עבדו ללא תנאים ותמיכה. "גם אז נלחמו היוצרים, כל אחד עשה כמיטבו. ליקטו אנשים ועבדו ללא תמיכה ציבורית. כלב לא עזר להם. הדברים לא השתנו. ומדוע? כל עוד קיימות מספר להקות ממוסדות המתקיימות מכח האינרציה, עם תקציב קבוע שעולה עם המדד, לא נשאר תקציב לטיפוח יוצרים חוץ ממסדיים. בעצם,

כלום לא השתנה".

על משפטה האחרון של חסיה לוי אני חולקת. לדעתי, הרבה מאד השתנה זה בא לידי ביטוי, בין השאר, בייעוד מפעל "גוונים במחול" והקמת המרכז למחול סוזן דלל, המציע ליוצרים מסגרות שונות ותנאים שלא היו קיימים בעבר. ובכל זאת, יש חשיבות באיתור בעיות, בקביעת סדר עדיפויות של מטרות, כדי שהכספים המעטים לא יתבזבו על צרכים בעלי חשיבות משנית, אלא יתמקדו בעיקר.

בין הבעיות הבווערות, שהועלו בפני יוצרים צעירים לקראת הכתבה שהכנתי בנושא "מחול במימון עצמי", נטען שרוב המופעים זוכים להצגת בכורה בלבד. יש צורך בהקמת גוף תפעולי ארצי, בשיתוף משרד החינוך, "אמנות לעם" ומרכז סוזן דלל, כדי למנוע את התסכול והבזבוז שנגרם על ידי כך, שגם אחרי בכורה מוצלחת, גם תכניות טובות נעלמות. נושא שהעלו יוצרים רבים, הוא הצורך בתחלופה בוועדות המקצועיות (כמו למשל, זו של "גוונים במחול"), כדי שיהיה בהן ייצוג גדול יותר של אמני מחול המוכרים בפתיחותם לחדש ולניסיוני. קושי נוסף הוא הסכום הגבוה שעל האומנים לשלם כדי לשכור סטודיו לחזרות.

אחרי דברי הפתיחה סיפרה הכוריאוגרפית מירלה שרון, (שהייתה יושב הראש של איגוד הכוריאוגרפים שהוקם בשנת 1981), על העקרונות שהינחו את הקמת אותו איגוד, המצוי שנים רבות בתדרמה עמוקה.

בכנס התפתח דיון על האפשרות להקים התאחדות כללית למחול, שתכלול בתוכה כוריאוגרפים, רקדנים ומורים, שהוא יוכל לקחת חלק כל מי שקשור בדרך כלשהי למחול, ללא קריטריונים של קבלה, מבלי לבדוק מה כישוריו המקצועיים. שאיפה זו ללכת לכיוון הפלוראליסטי נבעה אצל הדוברים מהשיקול שלגוף גדול, ובו חברים רבים, המשלמים דמי חבר, תהיה השפעה גדולה יותר - מעין לובי של אנשי מחול ושוחריו.

לעומתם, היו דוברים שטענו, שאי אפשר, מכל מקום לא בשלב ראשון, להתפזר על פני כל כך הרבה מגזרים של מחול, כשלכל אחד צרכים שונים. מאחר ובעית הכוריאוגרפים היא הבווערת ביותר, עדיף להתרכז בה. דיעה זו התקבלה, אך לצערי, הוחלט להשאיר את אופציית הרחבת האיגוד למגזרים נוספים פתוחה להחלטה לשלב מאוחר יותר.

חסיה לוי ומירלה שרון אמרו עוד שיש צורך להגדיר מהן התכונות וההישגים המינימאליים של איש מקצוע על מנת להיות חבר בעמותה, "כי הרי לא כל אחד יכול להצטרף". אבל היו כאלה שהכריזו "שכל מי שמרגיש שהוא כוריאוגרף, הוא כוריאוגרף". בשיחה פרטית עם אחד ממשתתפי הכנס אמרתי, שללא קריטריונים, האמנים הטובים לא ירצו להיות

חברים באיגוד. הדבר יביא לכך, שגם הלהקות והממסד לא יתיחסו אליו ברצינות. התשובה שלו, המלווה בטעם של יוצר מתוסכל היתה: "מי צריך את כל השמות המפורסמים האלה!" הוחלט להעביר את הנושא לטיפול בשלב הכנת תקנון האיגוד. (הועלתה האפשרות להתבסס על תקנון העמותה משנת 1981, שיותאם לצרכים עכשוויים).

בינתיים עזבו חלק מהאנשים את הכנס ובחדר נשאר קומץ של כ-15 איש. ובכל זאת הוחלט על "בחירת נציגים לאיגוד". המארגנים ביקשו מתנדבים. חמש ידיים הורמו וחמישה שמות נרשמו בפרוטוקול כאנשים שייצגו את איגוד הכוריאוגרפים בפני המוסדות, בפני הלהקות, ובפני אירגונים בינלאומיים.

כמה מילים על "הנציגים". שתי צעירות (יעל ארני ומרתה ענבר) שחזרו מחו"ל, ושיתכן שבעתיד יסתבר שמדובר בכוריאוגרפיות מוכשרות, אבל לפי שעה, לא העלו כל עבודה בפני הקהל בארץ. מיכה נס, הזכור לי כרקדן בשנות השישים ובהמשך כמורה, את הפן הכוריאוגרפי שלו אינני מכירה. החיפנית, שושנה בן-דב, מורה ותיקה לריקוד, שהעלתה מספר תכניות, שבעיני מצביעות על חוסר הבנה בסיסי במדיום הכוריאוגרפי. ולבסוף, סמדר עמור מקבוצת "סינפסה", שהוכיחה בשנים האחרונות רצינות, התמדה ויכולת. וכן אמיר קולבן - שהוא באמת כוריאוגרף מנוסה.

בדיעבד הסתבר, שהמארגנים, וגם חלק מהנאספים, לא הכירו כלל את הרקע של הנבחרים. חסיה לוי, שקלטה במהלך הכנס מה קורה, מיהרה להכריז, שמדובר בניציגות זמנית, שהמנדט היחידי שלה הוא להכין הצעות לתקנון.

לדעתי, מה שדחוף אינה ההתעסקות בתקנון, כי אם הצורך להגיש למוסדות נייר עבודה מסודר לפי סדר עדיפויות על הצרכים האמיתיים וההצעות לפתרונם. המארגנים של "הבמה" יכולים לפנות לכוריאוגרפים צעירים וותיקים כאחד, שאיכות עבודתם מוכרת, כדי שיעלו בכתב את הצרכים, ואת זאת להביא לדיון בכנס כוריאוגרפים נוסף שיתקיים בהקדם. לאור השמועות על חלוקה חדשה של משאבי המחול, הזמן דוחק.